

Alessandro Baricco

Mătase

Deși tatăl său și-a închipuit că fiul are un viitor strălucit în armată, Hervé Joncour a sfârșit prin a-și câștiga existența cu o meserie insolită, de care nu era străin, datorită unei ciudate ironii, o trăsătură atât de plăcută încât trăda o vagă nuanță feminină.

Pentru a trăi, Hervé Joncour cumpăra și vindea viermi de mătase.

Ne aflăm în 1861. Flaubert tocmai scria Salammbô, iluminatul electric era încă o ipoteză și Abraham Lincoln, de cealaltă parte a Oceanului, lupta într-un război căruia nu avea să-i cunoască niciodată sfârșitul.

Hervé Joncour avea 32 de ani.

Cumpăra și vindea.

Viermi de mătase.

Pentru a fi mai exacti, Hervé Joncour cumpăra și vindea viermii când a fi vierme însemna măruntele ouă, de culoare galbenă sau gri, nemișcate și aparent moarte. Numai sub palma unei mâini ele puteau încăpea cu miile.

„Așa cum se zice că îți ții norocul în mână.”

În primele zile din mai, ouăle se întredeschideau, eliberând o larvă care, după treizeci de zile de nebunească îmbuibare cu frunze de dud, aveau grijă să se închidă din nou într-o gogoasă, pentru a evada apoi pe o cale definitivă de-acolo, după două săptămâni, lăsând în urmă o zestre care, calculată în metri, însemna mii de metri de fir brut și, în bani, o sumă serioasă de franci francezi: admitând că totul decurgea respectându-se regulile și, cazul lui Hervé Joncour, într-o anumită regiune din Franța meridională.

Lavilledieu era numele satului în care Hervé Joncour trăia.

Hélène, cel al soției sale.

Nu aveau copii.

Pentru a evita daunele provocate de epidemiile care, tot mai des, loveau culturile europene, Hervé Joncour se străduia să achiziționeze ouă de viermi de mătase de dincolo de Mediterană, din Siria și din Egipt. În asta consta partea cea mai rafinat-aventuroasă a muncii sale. În fiecare an, în primele zile din ianuarie, pleca. Străbătea o mie șase sute de mile pe mare și opt sute de kilometri pe uscat. Alegea ouăle, negocia prețul, le achiziționa. Apoi se întorcea, străbătea opt sute de kilometri pe uscat și o mie șase sute

de mile pe mare și revenea în Lavilledieu, de obicei în prima duminică din aprilie, de regulă la timp pentru a ajunge la Liturghia mare.

Munca încă două săptămâni pentru a pregăti ouăle și a le vinde.

În restul anului, se odihnea.

— Cum e Africa? Îl întrebau.

— Obosită.

Avea o casă spațioasă, nu prea departe, în afara satului și un mic laborator, în centru, chiar în fața locuinței abandonate de Jean Berbeck.

Jean Berbeck hotărâse într-o zi că nu avea să mai vorbească de atunci înainte, își ținu promisiunea. Soția și cele două fiice îl părăsiră. El se stinse. Casa lui nu o voia nimeni, așa că era acum o casă abandonată.

Cumpărând și vânzând viermi de mătase, Hervé Joncour câștigă în fiecare an o cifră suficientă pentru a-și asigura lui și soției sale acea comoditate pe care în provincie înclina să o numească lux. Se bucura cu discreție de averile lui și perspectiva, verosimilă, de-a deveni realmente bogat îl lăsa cu desăvârșire indiferent. Era, de altfel, unul dintre acei oameni cărora le place să asiste la propria viață, considerând nepotrivită orice ambiție de a o trăi.

Se va nota că aceștia își contemplau destinul lor în modul în care, cei mai mulți, sunt obișnuiți să contemple o zi ploioasă.

Dacă l-ai fi întreat, Hervé Joncour ți-ar fi răspuns că viața lui ar fi putut continua așa mereu. La începutul anilor șaiszeci, totuși, epidemia de pebrină, care făcuse inutilizabile, de-acum, ouăle culturilor europene, se răspândi și dincolo de mare, atingând Africa, iar, după unii, chiar India. Hervé Joncour se întoarse din obișnuitul lui voiaj, în 1861, cu o mulțime de ouă, care se dovediră, după două luni, aproape în întregime infectate. Pentru Lavilledieu, ca și pentru atâtea localități care-și întemeiau bogăția pe producția de mătase, anul acela păru începutul sfârșitului. Știința se arată neputincioasă în elucidarea cauzelor epidemiei. Și lumea întreagă, până în regiunile sale cele mai îndepărtate, părea prizoniera acelei vrăji inexplicabile.

— Aproape întreaga lume, rosti încet Baldabiou. Aproape, tumându-și două degete de apă în Pernod-ul său.

Baldabiou era bărbatul care, în urmă cu douăzeci de ani, abia sosit în sat, se îndreptase direct spre biroul primarului, intrase fără să se anunțe, întinsese pe masa acestuia o eșarfă de mătase culoarea amurgului, și întrebase

— Știți ce-i aceasta?

— Lucruri femeiești.

— Greșit. Lucruri bărbătești: bani.

Primarul îl dădu pe ușă afară. El construi o filatură, lângă fluviu, o magazie pentru creșterea viermilor, în spatele pădurii, și o bisericuță dedicată Sfintei Agnesa, la răspântia drumului spre Vivier. Angaja vreo treizeci de muncitori, făcu să-i parvină din Italia o misterioasă mașinărie din lemn, toată numai roți și angrenaje, și nu discută cu nimeni timp de șapte luni. Apoi se-ntoarse la primar și-i puse pe masă, atent ordonate, în bancnote mari, treizeci de mii de franci.

— Știți ce sunt ăștia?

— Bani.

— Greșit. Sunt dovada că sunteți un nătărău.

După asta îi adună, îi vârî în tașcă și se pregăti de plecare.

Primarul îl reținu.

— Ce dracu' vrei să faci?

— Nimic: și veți fi primarul unui sat bogat.

Cinci ani mai târziu Lavilledieu avea șapte filaturi și devenise unul dintre principalele centre europene de sericultură și prelucrare a mătăsii. Nu erau toate filaturile proprietatea lui Baldabiou. Alți notabili și proprietari de terenuri din zonă îl urmaseră în curioasa lui aventură antreprenorială. Fiecăruia dintre ei, Baldabiou îi dezvăluse, fără probleme, secretele meseriei. Aceasta îl amuza mult mai mult decât a face bani cu lopata. A-i învăța. Și să aibă secrete de împărtășit. Așa era omul acela făcut.

Baldabiou era, în plus, cel care cu opt ani înainte îi schimbase viața lui Hervé Joncour. Erau vremurile în care primele epidemii începuseră să știrbească producția europeană a viermilor de mătase. Fără să se piardă cu firea, Baldabiou studie situația și ajunsese la concluzia că problema nu putea fi rezolvată, ci ocolită. Avea o idee, dar îi lipsea omul potrivit. Își dădu seama că îl găsisese când îl zări pe Hervé Joncour trecând prin fața cafenelei Verdun, elegant în uniforma de sublocotenent de infanterie, țațoș cu pasul său de militar în permisie. Avea 24 de ani, pe atunci. Baldabiou îl invită acasă, îi puse sub ochi un atlas plin de nume exotice și-i spuse

— Felicitări. Ți-ai găsit în fine o muncă serioasă, băiete.

Hervé Joncour ascultă o poveste întreagă despre viermi, ouă, piramide și călătorii pe mare. Apoi replică:

— Nu pot.

— De ce?

— Peste două zile mi se termină permisia, trebuie să mă întorc la Paris.

— Carieră militară?

— Da. Așa a vrut tata.

— Nu e o problemă.

Îl însoți pe Hervé Joncour la tatăl acestuia.

— Știți cine e acest om? Întrebă după ce pătrunse în birou fără să se fi anunțat.

— Fiul meu.

— Uitați-vă mai bine.

Primarul se lăsă pe spate, în fotoliul lui de piele, și începu să transpire.

— Fiul meu, Hervé, care peste două zile se va întoarce la Paris, unde îl așteaptă o strălucită carieră în armata noastră, dacă Dumnezeu și Sfânta Agnesa doresc.

— Exact. Numai că Dumnezeu e ocupat în altă parte și Sfânta Agnesa detestă militarii.

O lună după toate acestea, Hervé Joncour plecă în Egipt. Călători pe o navă care se numea Adel. În cabine pătrundea mirosul de bucătărie, era un englez care spunea că luptase la Waterloo, în seara celei de a treia zile

văzură delfinii strălucind la orizont ca niște valuri bete, la ruletă ieșea întotdeauna șaisprezece.

Se întoarse după două luni — în prima duminică din aprilie, la vreme pentru Liturghia mare — cu mii de ouă ținute în vată în două mari cutii de lemn. Avea o mulțime de lucruri de povestit. Dar ceea ce-i ceru Baldabiou, când rămaseră singuri, a fost

— Povestește-mi despre delfini.

— Despre delfini?

— Despre când i-ai văzut.

Acesta era Baldabiou.

Nimeni nu știa câți ani avea.

Aproape întreaga lume, rosti încet Baldabiou. Aproape, tumându-și două degete de apă în Pernod-ul său.

Noapte de august, după miezul nopții. La ora aceea, de obicei, Verdun închisese de ceva timp. Scaunele erau întoarse ordonat pe mese. Barul era curățat, și tot restul la fel. Nu-i mai rămânea decât să stingă luminile, și să tragă obloanele. Dar Verdun aștepta: Baldabiou vorbea.

Așezat în fața lui, Hervé Joncour, cu o țigară stinsă între buze, asculta, nemișcat. Ca în urmă cu opt ani, îl lăsa pe omul acela să-i rescrie precis destinul. Vocea aceluia ajungea până la el joasă și clară, întreruptă de periodicele sorbituri de Pemod. Nu se opri minute în șir. Ultimul lucru spus a fost

— Nu avem nici o altă soluție. Dacă vrem să supraviețuim, va trebui să ajungem acolo.

Tăcere.

Verdun, rezemat de bar, își ridică ochii spre cei doi.

Baldabiou se străduia să mai găsească o picătură de Pemod, pe fundul paharului.

Hervé Joncour își așază țigara pe marginea mesei înainte de a întreba

— Și unde ar fi, mai exact, această Japonie?

Baldabiou își ridică bastonul, țintind dincolo de acoperișurile de la Sfântul Augustin.

— De aici drept înainte.

Rosti.

— Până la capătul lumii.

În acele vremuri Japonia era, de fapt, de cealaltă parte a lumii. Era o insulă făcută din insule, și timp de două sute de ani trăise complet separată de restul lumii, refuzând orice contact cu continentul și interzicând accesul oricărui străin. Coasta chineză se afla la aproape două sute de mile, dar un decret imperial prevăzuse să se îndepărteze și mai mult, nepermițând pe tot cuprinsul insulei construcția unei ambarcațiuni cu mai mult decât un catarg. Conform unei logici, în felul său iluminată, legea nu interzicea expatrierea: dar îi condamna la moarte pe cei care încercau să se întoarcă. Negustorii chinezi, olandezi și englezi încercaseră în mai multe rânduri să rupă izolarea absurdă, dar au reușit doar să înfiripe o fragilă și periculoasă rețea de contrabandă. Se câștigaseră puțini bani, multe necazuri și câteva legende,

bune de vândut seara pe la porți. Acolo unde aceștia toți dăduseră greș, izbândiră, datorită forțelor militare, americanii. În iulie 1853, contraamiralul Mathew C. Perry intră în golful Yokohama cu o modernă flotă de nave cu aburi, le dădu japonezilor un ultimatum, în care li se „ura” deschiderea pentru străini a insulelor.

Japonezii nu mai văzuseră până atunci o navă în stare să înfrunte marea navigând contra vântului.

Când, după șapte luni, Perry se întoarse pentru a primi răspunsul la ultimatumul său, guvernul militar al insulei cedă, semnând un acord care ratifica deschiderea, pentru străini, a două puncte de acces în nordul Țării, și începutul primelor, prudentelor, relații comerciale. Marea din jurul acestei insule — declară contraamiralul, cu o anume solemnitate — este de azi mai puțin adâncă.

Baldabiou cunoștea toate aceste istorii. Cunoștea mai ales o legendă care povestea în mod repetat despre cei care fuseseră acolo. Se spunea că în insulă se producea mătasea cea mai frumoasă din lume. Se făcea de mai bine de o mie de ani, după rituri și secrete ajunse la o mistică precizie. Baldabiou reflectă că nu era vorba despre o legendă, ci pur și simplu de realitate. O dată ținuse între degete un vâl țesut cu fir de mătase japoneză. Era cum ai fi ținut între degete neantul. Așa că, atunci când păru că totul se duce de râpă din pricina poveștii cu pebrina și ouăle infestate, se gândi așa:

— Insula e plină de gogoși cu viermi de mătase. E o insulă în care, de două sute de ani, nu a reușit să ajungă nici un comerciant chinez sau vreun agent de asigurare englez, o insulă unde nu va ajunge niciodată vreo epidemie.

Nu se limită doar să gândească: o spuse tuturor producătorilor de mătase din Lavilledieu, după ce-i convocase la cafeneaua lui Verdun. Nimeni nu mai auzise vorbindu-se despre Japonia.

— Trebuie să străbatem lumea pentru a cumpăra ouă, dar cum Dumnezeu să facem, pentru că într-un asemenea loc cum văd un străin îl spânzură?

— Îl spânzurau, îi lămurii Baldabiou.

Nu știau ce să mai creadă. Unuia îi trecu prin minte o obiecție.

— Trebuie să existe un motiv dacă nimeni pe lume nu s-a gândit să meargă să cumpere ouăle de acolo.

Baldabiou putea să-i ia peste picior, amintindu-le că în tot restul lumii nu mai e un alt Baldabiou. Dar preferă să spună lucrurilor pe nume.

— Japonezii s-au resemnat să-și vândă mătasea. Dar ouăle viermilor de mătase, astea nu. Și le păstrează bine ascunse. Iar a încerca să le scoți din insulă e considerat o crimă.

Producătorii de mătase din Lavilledieu erau, mai mult ori mai puțin, gentilomi, și nu s-ar fi gândit niciodată să calce o asemenea lege în Țara lor. Ipoteza de a o face în altă parte a lumii, totuși, li se păru rezonabil de înțeleaptă.

Era în 1861. Flaubert era pe punctul de a încheia Salamambo, iluminatul electric era încă o posibilitate și Abraham Lincoln, de cealaltă parte a

Oceanului, lupta într-un război căruia nu-i știu niciodată sfârșitul. Sericicultorii din Lavilledieu se uniră într-un consorțiu și colectară suma, considerabilă, necesară expediției. Tuturor li se păru logic să i-o încredințeze lui Hervé Joncour. Când Baldabiou îi ceru să accepte, el îi răspunse printr-o întrebare.

— Și unde ar fi, mai precis, această Japonie?

Drept înainte. Până la sfârșitul lumii. Plecă în 6 octombrie. Singur.

La porțile din Lavilledieu își îmbrățișă soția Hélène și-i spuse cu simplitate

— Nu trebuie să-ți fie frică de nimic. Era o femeie înaltă, se mișca lin, avea un bogat păr negru pe care nu-l putea strânge niciodată pe creștet. Avea un glas minunat.

Hervé Joncour plecă având asupra-i optzeci de mii de franci aur și numele a trei oameni, furnizate de Baldabiou: un chinez, un olandez și un japonez. Trecu granița nu departe de Metz, străbătu Wurttembergul și Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena și Budapesta, își urmă drumul până la Kiev. Parcurse călare două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători încă patruzeci de zile până să ajungă la lacul Baikal, cel căruia localnicii îi spuneau: mare. Coborî iar pe fluviul Amur, urmând firul graniței chineze până la Ocean, iar când atinse Oceanul poposi în portul Sabirk, vreme de unsprezece zile, până când o navă a contrabandiștilor olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta vestică a Japoniei. Pe jos, parcurgând drumuri secundare, străbătu provinciile Ishikawa, Toyama, Niigata, intră în Fukushima și ajunse în orașul Shirakawa, îl ocoli pe la est, așteptă două zile un bărbat îmbrăcat în negru, care-l legă la ochi și îl conduse într-un sat de pe coline, unde petrecu o noapte și în dimineața următoare negociă cumpărarea ouălor viermilor de mătase cu un individ care nu vorbea și avea fața acoperită cu un văl de mătase. Neagră. La asfințitul zilei, ascunse ouăle printre bagaje, se pregăti să părăsească Japonia și să se întoarcă pe vechiul drum.

Abia depășise ultimele case ale satului, când un bărbat alergând îl ajunse și-l opri. Îi spunea, agitat, ceva convingător și-l conduse de unde plecase, cu o amabilă fermitate.

Hervé Joncour nu vorbea japoneza, nu era deci în măsură să-l înțeleagă. Dar pricepu că Hara Kei dorește să-l vadă.

Dădură într-o parte o perdea din hârtie de orez, și Hervé Joncour intră. Hara Kei ședea cu picioarele încrucișate, pe pământ, în colțul cel mai îndepărtat al încăperii. Era îmbrăcat într-o tunică întunecată, nu purta podoabe. Unicul semn al puterii sale, o femeie întinsă lângă el, nemișcată, cu creștetul sprijinit pe pântecul lui, cu ochii închiși, cu brațele ascunse sub amplul veșmânt roșu, care se întindea de jur-împrejuru-i ca o flacăra, peste rogojina de culoarea cenușii. El își trecu lent o mână prin părul ei: părea că mângâie blana unui animal de preț, și adormi.

Hervé Joncour străbătu camera, așteptă să i se facă semn, apoi se așeză în fața gazdei sale. Rămaseră tăcuți, privindu-se în ochi. Un servitor intră, neauzit, și le puse dinainte două cești cu ceai. După care dispăru în neant. Atunci Hara Kei începu să-i vorbească, în limba sa, cu o voce

monotonă, pierzându-se într-un soi de falset plictisitor de artificial. Hervé Joncour asculta. Își ținea ochii fixați în cei ai lui Hara Kei și numai o fracțiune, aproape fără să-și dea seama, îi coborî asupra chipului femeii.

Era chipul unei fete.

Își reînălță privirea.

Hara Kei se întrerupse, ridică una din ceștile cu ceai, o duse la buze, lăsă să treacă vreo câteva momente și rosti

— Încercați să-mi spuneți cine sunteți.

Vorbise în franceză, lungind puțin vocalele, cu o voce răgușită, adevărată.

Celui mai întreprinzător om din Japonia, stăpânului tuturor lucrurilor pe care lumea reușea să le scoată din insulă, se străduia Hervé Joncour să-i explice cine era. O făcu în propria limbă, vorbind încet, fără a ști cu certitudine dacă Hara Kei era în măsură să-l înțeleagă. Din instinct, renunță la orice prudență, relatând fără invenții și fără omisiuni tot adevărul, pur și simplu. Alături mici amănunte și cruciale evenimente cu o voce egală și cu gesturi abia schițate, mimând hipnoticul traseu, melancolic și neutral, al unui catalog cu obiecte scăpate dintr-un incendiu. Hara Kei asculta, fără ca umbra unei minime expresii să-i modifice trăsăturile feței. Își ținea ochii fixați asupra buzelor lui Hervé Joncour, ca și cum ar fi fost ultimele rânduri ale unei scrisori de adio. În încăpere totul era așa de tăcut și de neclintit, încât păru un eveniment nemăsurat ceea ce se întâmplă pe neașteptate, și totuși era mai nimic.

Dintr-o dată, fără să se clintească din loc, fetița aceea, deschise ochii.

Hervé Joncour nu încetă să vorbească, dar își plecă instinctiv privirea asupra ei și ceea ce văzu, fără a-și curma vorbele, a fost că ochii aceia nu aveau o tăietură orientală, și că erau ațintiți, cu o intensitate uluitoare, asupra lui: ca și cum de la început nu ar fi făcut altceva, ascunși sub pleoape. Hervé Joncour își întoarse privirea în altă parte, cu toată naturalețea de care era în stare, încercând să-și continue povestirea fără ca nimic, în vocea lui, să pară schimbat. Se întrerupse doar când ochii îi trecură peste ceașca de ceai, pusă jos, dinaintea lui. O luă cu o mână, o duse spre buze, și bău lent. Reîncepu să vorbească, în timp ce o depunea iarăși dinaintea sa.

Franța, călătoriile pe mare, parfumul duzilor din Lavilledieu, locomotivele cu aburi, vocea lui Hélène. Hervé Joncour continuă să-și depene viața, așa cum niciodată, până atunci, nu o mai făcuse. Fetița aceea continua să-l fixeze, cu o violență care-i smulgea fiecărui cuvânt obligația de a suna memorabil. Încăperea părea că lunecase de-acum într-o imobilitate fără întoarcere când brusc, și într-un mod absolut silențios, ea își scoase o mână din veșminte, furișând-o pe rogojină, în fața lui. Hervé Joncour văzu cum pata aceea palidă ajunge la marginea câmpului său vizual, atinge în treacăt ceașca de ceai a lui Hara Kei, după care, absurd, continuă să se prelingă până când culege, fără să ezite, cealaltă ceașcă, inexorabil ceașca din care el băuse, cum o ridică ușor, și-o ia de acolo cu sine. Hara Kei nu contenise o clipă să se uite țintă, fără nici o expresie, la buzele lui Hervé Joncour.

Fetița își ridică ușor capul.

Pentru prima dată își desprinsese ochii de la Hervé Joncour, și-i îndreptă spre ceașcă.

Lent, o roti, până când avu sub buze punctul exact din care băuse el.

Închizând ochii, bău o gură de ceai.

Îndepărtă ceașca de la buze.

O lăsă să alunece iar acolo de unde o culesese.

Făcu să-i dispară mâna sub veșminte.

Se-ntoarse să-și sprijine capul pe pântecul lui Hara Kei.

Ochii deschiși, fixați în ochii lui Hervé Joncour.

Hervé Joncour vorbi mai departe și pe larg. Se întrerupse doar când Hara Kei nu se mai uită la el și își înclină capul.

Liniște.

În franceză, trenând puțin vocalele, cu o voce răgușită, adevărată, Hara Kei spuse

— Dacă vreți, mi-ar face plăcere să reveniți.

Pentru prima dată surâse.

— Ouăle pe care le aveți sunt ouă de pește, valorează puțin mai mult decât nimic.

Hervé Joncour își plecă ochii. Ceașca de ceai se afla dinaintea lui. O luă și începu să o rotească, și s-o studieze, ca și cum ar fi căutat ceva, pe dunga colorată de pe margine. Când găsi ceea ce căuta, o duse la buze, și bău până la fund. Apoi rează ceașca în fața lui și spuse

— Știu.

Hara Kei râse, amuzat.

— Și de aceea ați plătit cu aur fals?

— Am plătit ce-am cumpărat.

Hara Kei redeveni serios.

— Când veți pleca de aici veți avea ce vreți.

— Când voi părăsi această insulă, viu, nevătămat, veți primi aurul care vi se cuvine. Aveți cuvântul meu.

Hervé Joncour nici nu mai așteptă răspunsul. Se ridică, se retrase câțiva pași, după care se înclină.

Ultimul lucru pe care-l reținu, înainte de a părăsi încăperea, au fost ochii ei, fixați într-ai săi, absolut muți.

După șase zile, Hervé Joncour se imbarcă, la Takaoka, pe o navă de contrabandiști olandezi, care-l duse la Sabirk. De-aici urmă granița chineză până la lacul Baikal, străbătu patru mii de kilometri de pământ siberian, trecu Uralii, ajunse la Kiev și parcurse cu trenul toată Europa, de la est la vest, până când ajunse, după trei luni de călătorie, în Franța. În prima duminică din aprilie — la timp pentru a nu întârzia la Liturghia mare — sosi la porțile din Lavilledieu. Se opri, mulțumi lui Dumnezeu, și intră pe jos în sat, numărându-și pașii, pentru că fiecare avea un nume, și să nu și-i uite niciodată.

— Cum e sfârșitul lumii? Îl întrebă Baldabiou.

— Invizibil.

Soției Hélène îi aduse în dar o tunică de mătase, pe care ea, din pudoare, nu o îmbracă niciodată. O ținea între degete, era ca și cum ar fi ținut neantul.

Ouăle pe care Hervé Joncour le procurase din Japonia — lipite cu miile pe mici bucăți de scoarță de dud — se dovediră perfect sănătoase. Producția de mătase, în ținutul Lavilledieu, a fost în acel an neobișnuită, prin cantitatea și calitatea sa. Se decise deschiderea altor două filaturi, și Baldabiou puse să se construiască o curte interioară alături de biserița Sfânta Agnesa. Nu e limpede de ce, dar și-a imaginat-o rotundă, așa că-i încredința proiectul unui arhitect spaniol, cu numele Juan Benitez, care se bucura de o anumită notorietate în zona numită Plazas de Toros.

— Bineînțeles, nici vorbă de nisip în mijloc, ci de o grădină. Și dacă ar fi posibil capete de delfin, în locul celor de taur, la intrare.

— Delfin, senor?

— Ții minte peștele, Benitez?

Hervé Joncour își făcu socotelile și descoperi că e bogat. Cumpără treizeci de acri de pământ, în sudul proprietății sale, și își petrecu lunile de vară schițând un parc unde te-ai fi plimbat, lejer, și tăcut. Îl imagina invizibil ca sfârșitul lumii. În fiecare dimineață era la Verdun, unde asculta poveștile satului și răsfoia gazetele sosite de la Paris. Seara rămânea multă vreme, sub porticul casei sale, șezând lângă soția Hélène.

Ea citea o carte, cu voce tare, și asta îl făcea fericit, deoarece se gândea că nu există în lume o voce mai frumoasă decât a ei.

Împlini 33 de ani la 4 septembrie 1862. Viața, dinaintea ochilor lui, era priveliștea blândă a ploii.

— Nu trebuie să-ți fie frică de nimic.

Pentru că Baldabiou decisese astfel, Hervé Joncour plecă iar în Japonia, în prima zi a lunii octombrie. Trecu granița franceză aproape de Metz, traversă Wiirttembergul și Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena și Budapesta, pentru a continua până la Kiev. Străbătu călare două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători patruzeci de zile până la lacul Baikal, pe care oamenii locului îl numeau: demonul. Recoborî pe cursul fluviului Amur, urmând granița chineză până la Ocean, și când ajunse la Ocean poposi în portul Sabirk, vreme de unsprezece zile, până când o navă a contrabandiștilor olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta de vest a Japoniei. Pe jos, parcurgând drumuri secundare, străbătu provinciile Ishikawa, Toyama, Niigata, intră în Fukushima și ajunse în orașul Shirakawa, îl ocoli pe latura estică și așteptă două zile un bărbat îmbrăcat în negru, care-i legă ochii și-l conduse în satul lui Hara Kei. Când putu să-și deschidă ochii se aflau în fața lui doi servitori, care-i luară bagajele și-l acompaniară până la marginea unei păduri unde îi indicară o potecă și îl lăsară singur. Hervé Joncour începu să meargă prin umbra copacilor care stăvileau, de jur-împrejur și deasupra lui, lumina zilei. Se opri numai când, pe neașteptate, vegetația se rări, pentru o clipă, ca o fereastră, de-a lungul potecii. Se zărea un lac, la vreo treizeci de metri mai jos. Și pe malul lui, ghemuiți, cu spatele, Hara Kei și o femeie într-un veșmânt de culoare

portocalie, cu părul lăsat pe umeri. În momentul în care Hervé Joncour o văzu, ea se întoarse ușor și pentru o clipă, exact răstimpul de care avea nevoie pentru a-i întâlni privirea.

Ochii ei nu aveau o tăietură orientală, iar chipul său era chipul unei fetițe.

Hervé Joncour își reluă drumul în adâncul pădurii, și când ieși se trezi la marginea lacului. La câțiva pași în fața lui, Hara Kei, singur, întors cu spatele, nemișcat, îmbrăcat în negru. Lângă el, o haină de culoare portocalie, aruncată pe jos, și două sandale de paie. Hervé Joncour se apropie. Minuscule valuri circulare mânau apa lacului spre mal, ca trimise, acolo, de departe.

— Prietenul meu francez, murmură Hara Kei, fără să se întoarcă.

Trecură ore, așezați unul lângă altul, vorbindu-și și tăcând. După aceea Hara Kei se ridică, iar Hervé Joncour îl urmă. Cu un gest imperceptibil, înainte de a intra pe potecă, lăsă să-i cadă una din mănuși lângă haina de culoare portocalie, abandonată pe mal. Ajunseră în sat când era de-acum seară.

Hervé Joncour rămase oaspetele lui Hara Kei patru zile. Era ca și cum ar fi trăit la curtea unui rege. Tot satul exista pentru omul acela, nu era vreun gest, pe colinele din jur, care să nu fi fost împlinit ca să-l apere și să-i facă plăcere lui. Viața se desfășura lin, se depăna cu o lentoare ingenioasă, ca un animal pândit în vizuina lui. Lumea părea la câteva veacuri depărtare.

Hervé Joncour avea o casă numai a sa, cinci servitori, care-l urmau peste tot. Mânca de unul singur, la umbra unui copac colorat de flori pe care nu le mai văzuse niciodată până atunci. De două ori pe zi îi serveau, cu o solemnitate specială, ceaiul. Seara, îl însoțeau în încăperea cea mai largă a casei, unde pardoseala era de piatră și unde se consuma ritul îmbăierii. Trei femei, bătrâne, cu fețele acoperite de un fel de mască albă, cosmetică, îi turnau apă pe corp și-l ștergeau cu bucăți de mătase, călduțe. Aveau mâinile lemnoase, dar foarte ușoare.

În dimineața celei de a doua zile, Hervé Joncour observă sosind în sat un alb: însoțit de două care, încărcate cu niște lădoaie de lemn. Era un englez. Nu era venit aici să cumpere. Era aici pentru a vinde.

— Arme, monsieur. Dumneavoastră?

— Eu cumpăr. Viermi de mătase.

Cinară împreună. Englezul avea multe întâmplări de relatat: se împlineau opt ani de când călătorea, dus-întors, din Europa în Japonia. Hervé Joncour avu răbdarea să-l asculte și numai la sfârșit întrebă

— Cunoașteți o femeie, tânără, europeană, cred, albă, care să trăiască aici?

Englezul continuă să mănânce, impasibil.

— Nu există femei albe în Japonia. Nu există nici o singură femeie albă, în Japonia.

Plecă în ziua următoare, încărcat de aur.

Hervé Joncour îl revăzu pe Hara Kei doar în dimineața celei de a treia zile. Își dădu seama că toți cei cinci servitori ai săi dispăruseră pe neștiute, ca sub o vrajă, dar după câteva clipe îl văzu sosind. Omul acela, pentru care

exista tot satul, se mișca neîncetat într-o bulă de aer. Ca și cum o lege tăcută i-ar fi poruncit lumii să-l lase să trăiască izolat.

Urcară împreună coasta colinei până dădură de un luminiș, unde aerul era brăzdat de zborul zecilor de păsări cu ample aripi azurii.

— Lumea de aici le privește zburând, și din zborul lor își citește viitorul. Spuse Hara Kei.

— Când eram copil, tatăl meu m-a dus într-un loc asemănător, mi-a pus arcul lui în mână și mi-a ordonat să trag într-o pasăre. Așa am făcut și o pasăre din cele mari, cu aripi albastre, s-a prăbușit la pământ ca o piatră, moartă. Citește zborul săgeții tale dacă vrei să-ți cunoști viitorul, m-a îndemnat tata.

Zburau încet, urcând și coborând din înalt, de parcă ar fi vrut să șteargă cerul, pe îndelete, cu aripile lor.

Se întoarseră în sat, mergând prin lumina stranie a unei după-amieze ce aducea a seară. Ajunși la casa lui Hervé Joncour, se salutară. Hara Kei se ntoarse și începu să pășească încet, coborând drumul care însoțea fluviul. Hervé Joncour rămase în picioare, în prag, privindu-l: așteptă să se îndepărteze la vreo douăzeci de pași, apoi îl întrebă

— Când îmi veți spune cine e fata aceea?

Hara Kei continuă să se miște încet, cu pas lent, care nu trăda nici o oboseală. În jur era tăcerea absolută, și golul. Datorită unui straniu principiu, oriunde ar fi mers, omul acela mergea într-o solitudine necondiționată și perfectă.

În dimineața ultimei zile, Hervé Joncour ieși din locuința sa și hoinări prin sat. Întâlnea bărbați care se înclinau la trecerea lui și femei care, plecându-și privirea, îi surâdeau. Înțelese că se afla aproape de casa lui Hara Kei când văzu o enormă volieră, unde erau prizoniere un număr incredibil de păsări de toate soiurile: un veritabil spectacol. Hara Kei îi povestise că îi erau aduse din toate colțurile pământului. Unele prețuiau mai mult decât întreaga mătase pe care Lavilledieu o putea produce într-un an. Hervé Joncour se opri să privească magnifica nebunie. Își aminti cum citise într-o carte că orientalii, pentru a onora fidelitatea amantelor lor, obișnuiau să le dăruiască nu numai bijuterii: ci și păsări rafinate, și mirifice.

Reședința lui Hara Kei părea scufundată într-un lac silențios. Hervé Joncour se apropie, apoi stătu calm la câțiva metri depărtare de intrare. Nu existau porți, și pe pereții de hârtie apăreau și dispăreau umbre, care nu iscau nici un zgomot. Părea că viața însăși fugise de-acolo: numele potrivit pentru tot ce se întâmpla era: teatru. Fără să știe ce, Hervé Joncour se puse pe așteptat: nemișcat, în picioare, la câțiva metri de casă. În tot acel timp, aparținând destinului, numai umbre și tăceri au fost cele pe care singulara scenă le-a lăsat să răzbată. Așa că se întoarse, Hervé Joncour, într-un târziu, și își reluă drumul, grăbit, spre propria casă. Cu capul plecat, își observa pașii, lucru care îl ajuta să nu se mai gândească.

Seara, Hervé Joncour își pregăti bagajele. Apoi se lăsă condus în spațioasa încăpere pardosită cu lespezi de piatră, pentru ritul îmbăierii. Se întinse, închise ochii, și medita la marea volieră, amanetul nebunesc al iubirii.

li acoperiră ochii cu o pânză udă. Nu se mai întâmplase niciodată până atunci. Instinctiv, vru să o smulgă, dar o mână îi prinse mâna și i-o reținu. Nu era mâna îmbătrânită a unei bătrâne.

Hervé Joncour simți apa scurgându-i-se pe corp, pe gambe mai întâi, apoi de-a lungul brațelor, și pe piept. Apă ca uleiul. Și o liniște ciudată, în jur. Simți ușor un vâl de mătase coborând asupra lui. Și mâinile unei femei — ale unei femei — care-l ștergeau, mângâindu-i pielea, peste tot: mâinile acelea și țesătura urzită din neant. Nu se mișcă nici măcar o dată, nici când simți mâinile urcând de pe spate spre gât și degetele — mătasea și degetele — suind până la buzele lui și atingându-le, o singură dată, lent, și dispărând.

Hervé Joncour mai simți vâlul de mătase cum se ridică și se îndepărtează de sine. Ultimul lucru a fost o mână care o desfăcea pe a lui și-i strecura ceva în palmă.

Așteptă, îndelung, în tăcere, fără să se miște. După aceea își desfăcu încet pânza udă de pe ochi. Aproape nu mai era lumină, în încăpere. Nu era nimeni, în jur. Se ridică, își luă tunică, zăcând împăturită, pe jos, o puse pe umeri, ieși din camera de baie, traversă toată casa, ajunse în fața rogojinii sale, și se întinse. Contemplă flacăra tremurătoare, mică, a felinarului. Și, cu mare grijă, opri Timpul, atâta timp cât dori.

A fost un nimic totul, apoi, să deschidă palma, și să vadă foaia. Îngustă. Câteva ideograme desenate una sub alta. Cerneală neagră.

A doua zi, dis-de-dimineață, Hervé Joncour plecă. Ascunse printre bagaje, transporta mii de ouă de viermi de mătase, adică viitorul pentru Lavilledieu, și munca sutelor de persoane, bogăția a zece dintre ele. Acolo unde drumul făcea o curbă la stânga, ascunzând definitiv în spatele liniilor colinei priveliștea satului, se opri, fără să-i avertizeze pe cei doi bărbați care-l însoțeau. Coborî de pe cal și rămase, o vreme, la marginea drumului, cu privirea ațintită la casele cățarate pe spinarea colinei.

Șase zile mai târziu, Hervé Joncour se imbarcă, la Takaoka, pe o navă de contrabandiști olandezi, care-l duse la Sabirk. De aici urcă spre granița chineză până la lacul Baikal, străbătu patru mii de kilometri de pământ siberian, trecu Uralii, ajunse la Kiev și cu trenul parcurse toată Europa, de la est la vest, până când ajunse, după trei luni de călătorie, în Franța. În prima duminică din aprilie — la timp pentru Liturghia mare — era în fața porților din Lavilledieu. O văzu pe soția sa Hélène alergându-i în întâmpinare, și-i simți parfumul pielii când o strânse la piept, și catifeaua vocii când îi murmură

— Te-ai întors.

Suav.

— Te-ai întors.

În Lavilledieu viața se scurgea simplu, ordonată de o normalitate metodică. Hervé Joncour se lăsă în voia ei timp de patruzeci de zile. În cea de a patruzeci și doua se opri, deschise o casetă aflată în cușorul său de călătorie, extrase de acolo o hartă a Japoniei, o deschise și luă foaia pe care o ascunsesese, în urmă cu câteva luni. Câteva ideograme desenate una sub alta. Cerneală neagră. Se așeză la birou și rămase îndelung, privind-o.

Îl găsi pe Baldabiou la Verdun, jucând biliard. Juca întotdeauna de unul singur, el împotriva lui însuși. Partide ciudate. Cel întreg contra celui ciung, le denumea. Dădea o lovitură normală, apoi una cu o singură mână. În ziua în care va câștiga ciungul -promitea el - voi pleca din orașul acesta. De ani de zile, ciungul pierdea.

— Baldabiou, trebuie să găsec pe cineva, cineva, care știe citi japoneza.

Ciungul separă o madane cu efect și reintrare.

— Roagă-l pe Hervé Joncour, el știe tot.

— Nu înțeleg nimic.

— Tu ești japonezul, aici.

— Cu toate astea nu înțeleg nimic.

Jucătorul normal se aplecă deasupra tacului și provocă o „candelă” de șase puncte.

— Atunci, nu ne mai rămâne decât să mergem la Madame Blanche. Are o prăvălie de țesături, la Nâmes. Deasupra prăvăliei se află un bordel. Ii aparține tot ei. E bogată. Și e japoneză.

— Japoneză? Și cum a ajuns aici?

— Nu o întreba dacă vrei să afli ceva de la ea. Rahat.

Ciungul tocmai ratase trei madanele de paisprezece puncte.

Soției sale Hélène, Hervé Joncour îi spuse că e nevoie să meargă la Nâmes, pentru afaceri. Și că se va întoarce în aceeași zi.

Urcă la primul etaj, deasupra prăvăliei de țesături, pe rue Moscat 12, și întrebă de Madame Blanche. Îl făcură să aștepte multă vreme. Salonul era aranjat ca pentru o petrecere începută cu ani în urmă și neterminată vreodată. Fetele erau toate tinere și franțuzoaice. Un pianist interpreta, în surdină, motive muzicale amintind de Rusia. La sfârșitul fiecărui fragment își trecea mâna dreaptă prin păr și murmură stins

— Voilà.

Hervé Joncour așteptă două ore încheiate. După care îl conduseră, de-a lungul coridorului, până la ultima ușă. O deschise și intră.

Madame Blanche era așezată într-un fotoliu uriaș, lângă fereastră. Îmbrăcată într-un chimonou de stofă ușoară, complet alb. La degete, ca și cum ar fi fost niște inele, purta mici flori de culoare albastru intens. Părul negru, lucios, obrazul oriental, desăvârșit.

— Ce vă face să credeți că sunteți atât de bogat încât să vă culcați cu mine?

Hervé Joncour rămase în picioare, în fața ei, cu pălăria în mână.

— Am nevoie de o favoare din partea dumneavoastră. Nu contează prețul.

După care dădu la iveală din buzunarul interior al hainei o foaie mică, pliată în patru, și i-o întinse.

— Trebuie să știu ce este scris.

Madame Blanche nu se clinti nici măcar un milimetru. Ținea buzele întredeschise, părea preistoria unui surâs.

— Vă rog, madame.

Nu avea nici un motiv în lume pentru a-l asculta. Și totuși luă foaia, o despături, o privi. Înălță ochii spre Hervé Joncour, îi coborî. Împături foaia, încet. Când se înclină ușor, pentru a i-o înapoia, chimonoul i se deschise o idee la piept. Hervé Joncour observă că nu avea nimic, pe dedesubt, și că pielea ei era tânără și albă.

— Întoarceți-vă sau va muri.

O spuse cu o voce rece, privindu-l pe Hervé Joncour în ochi, fără a lăsa să-i scape o expresie cât de mărunță.

Întoarceți-vă sau va muri.

Hervé Joncour repuse foiața în buzunarul interior al hainei.

— Mulțumesc.

Schiță o reverență, apoi se întoarse, merse spre ușă și depuse câteva bancnote pe masă

— Lăsați.

Hervé Joncour ezită o clipă.

— Nu vorbesc despre bani. Vorbesc despre femeia aceea. Lăsați-o în pace. Nu va muri și o știți.

Fără să întoarcă spre ea capul, Hervé Joncour așeză bancnotele pe masă, deschise ușa și se îndepărtă.

Zicea Baldabiau că merg la Paris, câteodată, pentru a face dragoste cu Madame Blanche. Întorși din capitală, etalau pe gulerul hainelor de seară câteva mărunte flori albastre, dintre cele pe care ea le purta mereu între degete, ca și cum ar fi fost inele.

Pentru prima dată în viață, Hervé Joncour o duse pe soția sa, în vara aceea, pe Riviera. Se stabiliră pentru două săptămâni într-un hotel la Nisa, frecventat mai ales de englezi și cunoscut pentru seratele sale muzicale, oferite clienților. Hélène era convinsă că într-un loc așa de plăcut ar fi reușit să-l conceapă pe fiul lor, așteptat în zadar de câțiva ani. Deciseră de comun acord că va fi băiat. Și că se va numi Philippe. Participau cu discreție la viața mondenă a stațiunii balneare, distrându-se, după aceea, închiși în camera lor, pe seama tipilor ciudați pe care-i întâlneau. La concert, într-o seară, cunoscură pe un negustor de piei, polonez: spunea că fusese în Japonia.

Cu o seară înaintea plecării, i se întâmplă lui Hervé Joncour să se trezească, atunci când afară era încă întuneric, și să se ridice, să se apropie de patul lui Hélène.

Când ea deschise ochii, își auzi propria voce articulând încet:

— Te voi iubi întotdeauna.

La începutul lui septembrie, sericicultorii din Lavilledieu s-au reunit pentru a vedea ce se putea face. Guvernul trimisese la Nâmes un tânăr biolog, însărcinat cu studierea maladiei care făcea inutilizabile ouăle viermilor de mătase produse în Franța. Se numea Louis Pasteur: lucra cu microscopie în stare să facă vizibil invizibilul: se vorbea că obținuse deja rezultate extraordinare. Din Japonia veneau știri despre un iminent război civil, ațâțat de forțele care se opuneau pătrunderii străinilor în Țară. Consulatul francez, de puțin timp instalat la Yokohama, trimitea depeșe în care consilia să nu se stabilească, deocamdată, raporturi comerciale cu insula, invitându-i pe

doritori să aștepte vremuri mai bune. Înclinați spre prudență și sensibili la costurile enorme pe care le comporta fiecare expediție clandestină în Japonia, mulți dintre notabilii din Lavilledieu avansau ipoteza suspendării călătoriilor lui Hervé Joncour, cerând să se bazeze, în anul acela, pe cantitatea de ouă, mai sigură, care provenea de la marii importatori din Orientul Mijlociu. Baldabiou îi ascultă pe toți, fără să scoată un cuvânt. Când, la sfârșit, îi veni și lui rândul să vorbească, procedă astfel: își puse bastonul de trestie pe masă și-l fixă pe bărbatul care ședea în fața sa. Aștepta. Hervé Joncour cunoștea cercetările lui Pasteur și citise știrile transmise din Japonia: dar refuzase mereu să le comenteze. Prefera să-și cheltuiască timpul retușând proiectul parcului, pe care intenționa să-l amenajeze în jurul locuinței. Într-un colț ascuns al biroului, păstra o foaie pliată în patru, cu câteva ideograme desenate una sub alta, cu cerneală neagră. Avea un cont considerabil în bancă, ducea o viață liniștită, și își păstra rezonabila iluzie că va deveni, în scurt timp, tată. Când Baldabiou își înălță privirea spre el, ceea ce a spus a fost - Hotărăște tu, Baldabiou.

Hervé Joncour plecă în Japonia în primele zile ale lui octombrie. Trecu granița franceză lângă Metz, traversă Württembergul și Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena și Budapesta, apoi continuă până la Kiev. Parcurse călare două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători patruzeci de zile până la lacul Baikal, pe care lumea de acolo îl numea: ultimul. Coborî iar pe cursul fluviului Amur, urmând granița chineză până la Ocean și, o dată ajuns la Ocean, poposi în portul Sabirk zece zile, până când o navă de contrabandiști olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta de vest a Japoniei. Ceea ce a găsit a fost o țară așteptând, dezorganizată, un război care nu reușea să se declanșeze. Călători zile întregi fără să mai recurgă la obișnuita prudență, deoarece în juru-i harta forțelor și rețeaua controalelor păreau a se fi destrămat în iminența unei explozii, ce ar fi redesenat-o în întregime. La Shirakawa, îl întâlni pe omul care trebuia să-l ducă la Hara Kei. A fost nevoie de două zile, călare, până a ajuns să vadă satul. Hervé Joncour intră în sat pe jos pentru ca vestea sosirii lui să i-o ia înainte.

Îl conduseră la una dintre ultimele case din sat, pe o înălțime, în spatele pădurii. Cinci servitori îl așteptau. Le încredința bagajele și ieși pe verandă. La celălalt capăt al satului se ghicea reședința lui Hara Kei, ceva mai înaltă decât casele din jur, dar înconjurată de cedri uriași, ocrotindu-i solitudinea. Hervé Joncour o privea, ca și cum nu ar fi existat nimic altceva la orizont. Așa observă, în fine, pe neașteptate, cerul de deasupra reședinței pătându-se de zborul sutelor de păsări, ce păreau expulzate de pământ, zburătoare de toate felurile, mirate, fugind peste tot, înnebunite, cântând și țipând, pirotehnică explozie de aripi, și nor de culori pulverizat în lumină, și de sunete, înspăimântate, fugă muzicală, izbucnind în cer.

Hervé Joncour surâse.

Satul începu să fiarbă ca un furnicar înnebunit: alergau cu toții și țipau, se uitau în sus și urmăreau păsările scăpate, ani de zile ele fuseseră mândria Stăpânului lor, și acum erau batjocura înaripată a cerului.

Hervé Joncour ieși din casă și coborî din nou în sat, mergea încet, privind înaintea sa, cu un calm infinit. Nimeni nu părea să-l vadă și nici el nu părea să vadă nimic. Era un fir de aur alergând drept în urzeala unui covor țesut de un nebun. Trecu puntea aruncată peste râu, coborî până la cedrii cei uriași, intră în umbră, apoi o părăsi. În fața lui zări uriașa volieră cu ușile larg deschise, complet goală. Iar în fața ei, o femeie. Hervé Joncour nu se uită împrejur, își continuă pur și simplu drumul, fără grabă, se opri numai când ajunsese dinaintea ei.

Ochii ei nu aveau o tăietură orientală și obrazul său era obrazul unei fete.

Hervé Joncour făcu un pas spre ea, întinse o mână, deschise pumnul. În palmă ținea o foaie mică, pliată în patru. Ea o observă și fiecare trăsătură a feței sale surâdea. Își sprijini mâna pe mâna lui Hervé Joncour, o strânse delicat, zăbovi o fracțiune de secundă, apoi și-o retrase, presând între degete foaia aceea care făcuse ocolul lumii. Abia o ascunsese într-o cută a hainelor și se auzi vocea lui Hara Kei.

— Fiți bine venit, prietene francez.

Era la câțiva pași. Chimonoul întunecat, părul, negru, strâns perfect la ceafă. Se apropie. Privi voliera, observă pe rând ușile deschise.

— Se vor întoarce. E întotdeauna greu să rezisti tentației de a te întoarce, nu-i adevărat?

Hervé Joncour nu răspunse. Hara Kei îl privi în ochi, și i se adresă cu blândețe

— Veniți.

Hervé Joncour îl urmă. Merse câțiva pași, după care se întoarse spre fată și-i făcu o reverență.

— Sper să vă revăd în curând.

Hara Kei continua să meargă.

— Nu cunoaște limba voastră.

Mai spuse.

— Veniți.

Seara, Hara Kei îl invită pe Hervé Joncour acasă la el. Erau câțiva bărbați din sat, și femei îmbrăcate foarte elegant, având obrazul pictat în alb și în culori țipătoare. Se consuma sake, se fuma din niște pipe lungi de lemn un tutun tare, cu aromă aspră și amețitoare. Tocmai soseau saltimbancii și un ins care smulgea tuturor hohote de râs, imitând oameni și animale. Trei bătrâne cântau la un fel de instrumente cu coarde, fără a înceta să zâmbească. Hara Kei ședea la locul de onoare înveșmântat în negru, desculț. Într-o splendidă haină de mătase, femeia cu fața de fetiță îi stătea alături. Hervé Joncour se afla în partea opusă a încăperii: era asediat de parfumul dulceag al femeilor din jurul lui și le zâmbea încurcat bărbaților care se distrau povestind întâmplări pe care el nu le putea înțelege. Căută a mia oară să-i întâlnească privirea și, tot a mia oară, ea i-o întâlni pe a lui. Era un soi de dans trist, secret și impotent. Hervé Joncour îl dansă până noaptea târziu, apoi se ridică, rosti ceva în franceză, scuzându-se, se eliberă de o femeie care hotărâse să-l însoțească și făcându-și loc printre perdelele de fum și

oamenii care-l apostrofau, în limba lor incomprehensibilă, se-ndepărtă. Înainte de a ieși din sală se mai uită o dată în direcția ei. Il privea, cu ochii perfect muți, aflați la veacuri depărtare.

Hervé Joncour rătăci prin sat, respirând aerul proaspăt al nopții, pierzându-se pe străduțele care se aflau pe coama colinei. Când ajunsese la casa lui, remarcă un felinar, aprins, oscilând în spatele pereților transparenti. Intră, în fața lui, în picioare, se aflau două femei. O tânără orientală, îmbrăcată într-un simplu chimonou alb. Și ea. Avea în priviri un fel de bucurie febrilă. Nu-i lăsă timp să mai facă nimic. Se apropie, îi luă mâna, i-o conduse spre obrazul ei, o atinse cu buzele, și apoi strângând-o cu putere i-o așeză peste mâinile fetei de lângă el, o ținu acolo, o clipă, pentru a nu o lăsa să se îndepărteze. Își desfăcu mâna, în fine, făcu doi pași îndărăt, luă felinarul, mai privi în ochii lui Hervé Joncour și fugi. Era un felinar portocaliu. Dispăru în noapte, o lumină mică fugind.

Hervé Joncour nu o mai văzu niciodată pe fata aceea, nici în noaptea cu pricina nu o văzuse. În încăperea întunecată simți doar frumusețea corpului ei, îi descoperi mâinile și gura. Le iubi câteva ceasuri cu gesturi pe care nu le mai făcuse vreodată, lăsându-se să se deprindă cu o lentoare pe care nu o mai cunoscuse. În întuneric, era neantul cel pe care-l iubea, nu o iubea pe ea.

Cu puțin înainte de revărsatul zorilor, tânăra se ridică, își îmbracă albul chimonou și plecă.

În fața casei, așteptând, dimineața, Hervé Joncour găsi pe un om al lui Hara Kei. Avea la el cincisprezece foi cu scoarță de dud, acoperite în întregime de ouă: minuscule, de culoarea fildeșului. Hervé Joncour examină foaie cu foaie, cu grijă, apoi conveni asupra prețului și plăti cu bucăți de aur. Înainte de a se despărți îl făcu pe trimis să priceapă că vrea să-l vadă pe Hara Kei. Bărbatul scutură din cap. Hervé Joncour înțelese, din gesturile lui, că Hara Kei plecase dis-de-diminează cu însoțitorul său, și nimeni nu știa când avea să se întoarcă.

Hervé Joncour străbătu în fugă satul, până ajunsese la locuința lui Hara Kei. Găsi doar servitorii, care la orice întrebare scuturau din cap. Casa părea pustie. În ce-l privește, nu găsi nici în cele mai mărunte lucruri ceva care să semene vreunui mesaj lăsat pentru el. Părăsi casa și, trecând prin sat, păși prin dreptul uriașei voliere. Ușile erau din nou închise. Înăuntru, sute de păsări se adăposteau după ce zburaseră în cer.

Hervé Joncour mai așteptă încă două zile un semn, oricare. Apoi plecă.

I se întâmplă, la o jumătate de oră depărtare de sat, nu mai mult, să treacă pe lângă o pădure de unde răzbătea un vuiet straniu, argintiu. Ascunse printre frunze, recunoștea miile de pete negre ale unui stol poposit acolo pentru a se odihni. Fără să le dea nici o explicație celor doi bărbați care-l însoțeau, Hervé Joncour opri calul, își smulse de la cingătoare revolverul și trase șase focuri în aer. Stolul, terorizat, se ridică în văzduh, ca un nor de fum eliberat de un incendiu. Era uriaș, astfel încât putea fi văzut la o depărtare de zile întregi de la locul acela. Întunecase cerul, fără a avea alt scop decât cel al propriei rătăcirii.

Șase zile mai târziu, Hervé Joncour se îmbarcă, la Takaoka, pe o navă de contrabandiști olandezi, care-l transportă la Sabirk. De aici urcă de-a lungul frontierei chineze până la lacul Baikal, străbătu patru mii de kilometri de pământ siberian, trecu Uralii, ajunse la Kiev și cu trenul străbătu toată Europa, de la est la vest, până când ajunse, după trei luni de călătorie, în Franța. În prima duminică din aprilie — la vreme pentru Liturghia mare — era la porțile din Lavilledieu. Opri trăsura și, preț de câteva minute, rămase așezat, nemișcat, în spatele perdelelor trase. După care coborî, își continuă drumul pe jos, pas cu pas, cuprins de o infinită oboseală.

Baldabiu îl chestiona dacă văzuse războiul.

— Nu cel la care mă așteptam, răspunse.

Noaptea intră în camera lui Hélène și o iubi cu atâta nerăbdare, încât ea se sperie și nu reuși să-și rețină lacrimile. Când își dădu seama, ea se sforța să-i surâdă.

— Atât doar că sunt așa de fericită, îi spuse încet.

Hervé Joncour predă ouăle sericicultorilor din Lavilledieu. După aceea, zile întregi, nu mai apăru în sat, neglijându-și până și obișnuita, ritualica vizită la Verdun. În primele zile din mai, provocând stupoarea generală, cumpără casa abandonată de Jean Berbeck, cel care într-o bună zi încetase să mai vorbească și până la moarte fusese din voința sa mut. Toți se gândeau că-și propusese amenajarea noului său laborator acolo. Dar el nu începu nici măcar să-l golească. Mergea, din când în când, și rămânea, singur, în camere, unde nimeni nu știa ce face. Într-o zi îl duse și pe Baldabiu.

— Tu știi de ce Jean Berbeck a încetat să mai vorbească? Îl întrebă.

— E unul dintre multele lucruri pe care nu le-a spus niciodată.

Trecuseră ani, dar erau încă tablourile atârinate pe pereți, iar cratițele așezate pe prosop lângă spălător. Nu era o treabă prea veselă și, în ceea ce-l privește, Baldabiu ar fi plecat bucuros de-acolo. Dar Hervé Joncour continua să privească, fascinat, pereții mucegăiți, morți. Era clar: căuta ceva acolo, înăuntru.

— Poate că viața te stoarce, uneori, în așa hal încât nu mai e nimic de spus.

Zise.

— Nimic, pentru vecie.

Baldabiu nu era prea pregătit pentru discursuri serioase. Privea fix patul lui Jean Berbeck.

— Poate că oricine ar fi amuțit, cu o casă așa de îngrozitoare.

Hervé Joncour continuă, zi după zi, viața lui retrasă, apărând rar prin sat, petrecându-și timpul lucrând la proiectul parcului pe care mai devreme ori mai târziu l-ar fi construit. Umplea foi după foi cu desene ciudate, ce păreau niște mașinării, într-o seară Hélène îl întrebă

— Ce sunt?

— E o volieră.

— O volieră?

— Da.

— La ce servește?

Hélène Joncour își ținea ochii fixați pe desenele acelea.

— Tu o umple cu păsări, cu cât mai multe poți, apoi în ziua în care ai o mare bucurie o deschizi, și le privești zburând de-acolo.

La sfârșitul lui iulie, Hervé Joncour plecă împreună cu soția la Nisa. Se stabiliră într-o vilă mică, pe țărmul mării. Așa voise Hélène, convinsă că seninătatea unui refugiu îndepărtat ar fi reușit să-i potolească soțului său umoarea melancolică, ea dominându-l, se pare. Avusese și tactul, de asemenea, de a face totul să pară un capriciu al ei, dăruindu-i bărbatului pe care îl iubea iertarea.

Petrecură alături trei săptămâni de o delicată, inatacabilă fericire. În zilele în care căldura devenea mai blândă, închiriau o trăsură și se amuzau să descopere satele ascunse pe coline, unde marea părea un fundal de hârtie colorată. Uneori, se repezeau până în oraș pentru un concert sau vreo ocazie mondenă. Într-o seară acceptară invitația unui baron italian, care-și sărbătorea, printr-o cină festivă la Hotel Suisse, împlinirea vârstei de șaizeci de ani. Erau la desert, când lui Hervé Joncour i se întâmplă să-și ridice ochii spre Hélène. Ea stătea de cealaltă parte a mesei, lângă un seducător gentilom englez, care, curios lucru, arbora pe gulerul hainei de tweed o coroniță de mărunte flori albastre. Hervé Joncour îl văzu înclinându-se spre Hélène, susurându-i ceva la ureche. Hélène începu să râdă, splendid, și râzând se aplecă ușor spre gentilomul englez, ajungând ca părul ei să-i atingă umerii, într-un gest care nu părea deloc încurcat, ci de o derutantă precizie. Hervé Joncour își plecă privirea în farfurie. Nu putu însă să nu remarce că propria-i mână, strângând o linguriță de argint, tremura, fără nici o îndoială.

Mai târziu, în fumoar, Hervé Joncour se apropie, clătinându-se din cauza prea marii cantități de alcool băute, de un bărbat, care, singur, la o masă, privea în gol cu o vagă expresie tâmpă pe figură. Se aplecă spre el și-i spuse rar:

— Trebuie să vă comunic un lucru foarte important, monsieur. Noi le provocăm tuturor silă. Suntem minunați și le provocăm tuturor silă.

Omul venea de la Dresda. Comerciant de viței, înțelegea puțin franceza. Izbucni într-un râs zgomotos făcând semne din cap, repetat, că a priceput: părea că nu se va mai opri niciodată.

Hervé Joncour și soția lui petrecură pe Riviera până la începutul lui septembrie. Părăsiră cu regrete mica vilă, pentru că își simțiseră, între zidurile ei, ușoară soarta lor de a se iubi.

Baldabiou sosi la casa lui Hervé Joncour dis-de-diminează. Se așezară sub portic.

— Nu e mare scofală pentru un parc.

— Nu am început încă să-l construiesc, Baldabiou.

— Ah, așa.

Baldabiou nu fuma niciodată dimineața. Își scoase pipa, o umplu și o aprinse.

— L-am cunoscut pe individul acela, Pasteur. E unul de ispravă. Mi-a arătat. E în stare să recunoască ouăle bolnave de cele sănătoase. Nu știe să

le trateze, desigur. Dar poate să le izoleze pe cele sănătoase. Și spune că, probabil, treizeci la sută din cele pe care le producem sunt sănătoase.

Pauză.

— Se spune că în Japonia a izbucnit războiul, de data asta cu adevărat. Englezii furnizează arme guvernului, olandezii, rebelilor. Se pare că s-au pus de acord. Îi fac să se dezlănțuie de-a binelea și apoi le iau totul și-i învrăjdesc. Consulatul francez stă și privește, ăia stau mereu și privesc. Sunt buni numai să trimită scrisori oficiale, care relatează despre masacre și străini sugrumați ca oile.

Pauză.

— Mai este cafea?

Hervé Joncour îi turnă cafea.

Pauză.

— Italienii ăia doi, Ferreri și celălalt, cei care au plecat în China, anul trecut... S-au întors cu cincisprezece mii de uncii de ouă, marfă bună, au cumpărat și cei de la Bollet, ziceau că erau lucruri de prima mână. Peste vreo lună vor să plece... au făcut o afacere bună, prețuri cinstite, unsprezece franci uncia, totul protejat de asigurare. Lume serioasă, au o organizație în spate, vând ouă pentru jumătate din Europa. Lume serioasă, cum îți spun.

Pauză.

— Eu nu știu. Dar probabil o putem face. Cu ouăle noastre, cu munca lui Pasteur, și apoi cu ce putem cumpăra de la cei doi italieni... O vom putea face. Alții în sat spun că e o nebunie să te trimitem acolo încă o dată... cu toate costurile... Zic că e prea riscant, și aici au dreptate, alte dăți era altfel, dar acum... Acum e greu să te întorci viu de acolo.

Pauză.

— Adevărul e că ei nu vor să piardă ouăle. Iar eu nu vreau să te pierd pe tine.

Hervé Joncour stătu puțin cu privirea îndreptată spre parcul care nu exista. Apoi făcu un lucru pe care nu-l mai făcuse vreodată.

— Mă voi duce în Japonia, Baldabiou.

Zise.

— Voi cumpăra ouăle alea, și dacă-i nevoie am s-o fac pe banii mei. Tu doar trebuie să decizi dacă vi le voi vinde vouă sau altora.

Baldabiou nu se aștepta. Era cum ai fi văzut învingând ciungul, la ultima lovitură, patru madanele, o geometrie imposibilă.

Baldabiou îi înștiință pe crescătorii din Lavilledieu că treaba cu Pasteur era nesigură, că cei doi italieni escrocaseră deja jumătate din Europa, că în Japonia războiul s-ar fi terminat până în iarnă și că Sfânta Agnesa, în vis, îl întrebase dacă nu cumva sunt cu toții o bandă de căcăcioși. Numai pe Hélène nu reuși să o mintă.

— E chiar necesar să plece, Baldabiou?

— Nu.

— Și atunci de ce?

— Eu nu-l pot opri. Dacă el vrea să meargă acolo, pot numai să-i dau un motiv în plus pentru a se întoarce.

Toți crescătorii din Lavilledieu vărsară fiecare, chiar fără voia lor, cota pentru a finanța expediția. Hervé Joncour porni pregătirile, și la începutul lui octombrie a fost gata de plecare. Hélène, ca în toți ceilalți ani, îl ajută, fără să-l întrebe nimic, și ascunzându-și propria neliniște. Numai în ultima seară, după ce stinseseră lumina, găsi putere pentru a-i spune

— Promite-mi că te vei întoarce.

Cu o voce fermă, fără blândețe.

— Promite-mi că te vei întoarce.

În întuneric, Hervé Joncour îi răspunse

— Îți promit.

La 10 octombrie 1864, Hervé Joncour plecă în a patra sa călătorie în Japonia. Lăsă granița franceză aproape de Metz, traversă Wiirttembergul și Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena și Budapesta, pentru a-și urma drumul până la Kiev. Parcurse cu calul două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători încă patruzeci de zile, după care atinse lacul Baikal, cel căruia oamenii locului îi spuneau: sfântul. Recoborî pe cursul fluviului Amur, urmând granița chineză până la Ocean, iar când ajunse la Ocean, se opri în portul Sabirk, opt zile, până când o navă a contrabandiștilor olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta vestică a Japoniei. Pe cal, alegând drumuri secundare, trecu prin provinciile Ishikawa, Toyama, Niigata și pătrunse în provincia Fukushima. Când descinse la Shirakawa, găsi orașul pe jumătate distrus și o garnizoană de soldați guvernamentali avându-și tabăra printre dărâmături. Ocoli orașul pe latura de est, așteptând în zadar, cinci zile, emisarul lui Hara Kei. În zorii celei de a șasea zile porni spre coline, în direcția nord. Avea câteva hărți, aproximative, și ceea ce își mai amintea. Rătăci zile întregi, până când recunoscă un fluviu, apoi o pădure, apoi un drum. Unde se termina drumul găsi satul lui Hara Kei: complet ars: case, arbori, totul.

Nu mai era nimic.

Nu era nici un suflet viu.

Hervé Joncour rămase nemișcat, privind enormul jar stins. În spatele lui se întindea o cale lungă de opt mii de kilometri. Și în fața lui nimicul. Deodată văzu invizibilul obiect al gândului său.

Sfârșitul lumii.

Hervé Joncour rămase ore întregi printre ruinele satului. Nu reușea să plece, deși știa că fiecare oră pierdută putea să însemne dezastrul pentru el și pentru întreg Lavilledieu: nu avea ouăle viermilor de mătase și chiar dacă ar fi dat de ele, nu-i rămâneau decât câteva luni pentru a străbate lumea înainte ca ele să se întredeschidă, pe drum, transformându-se într-un nor de larve inutile. Chiar o singură zi de întârziere putea să însemne sfârșitul. Știa aceste lucruri, și totuși nu se hotărâ să plece. Rămase astfel până când se întâmplă ceva surprinzător și irațional: din neant, într-o clipă, apără un băiețel. Îmbrăcat în zdrențe, mergea încet, fixându-l pe străin cu frica în ochi. Hervé Joncour nu se mișcă. Băiețelul mai făcu vreo câțiva pași înainte, și se opri. La câțiva metri unul de altul, se priveau. Apoi, băiețelul apucă de sub zdrențe ceva și-i întinse lui Hervé Joncour. O mânășă. Hervé Joncour revăzu

malul unui lac, și o haină portocalie abandonată la pământ, și măruntele valuri care împingeau apa spre țărm, ca mânate, acolo, de departe. Luă mănua și îi surâse băiețelului.

— Eu sunt, francezul... Omul cu mătasea, francezul, mă înțelegeți?... Eu sunt.

Băiețelul încetă cu tremuratul.

— Francezul...

Avea ochii lucitori, dar râdea. Începu să vorbească, repede, aproape strigând, și să fugă, făcându-i semn lui Hervé Joncour să-l urmeze. Dispăru pe o cărare ce se afunda în pădure, în direcția munților.

Hervé Joncour nu se clinti. Învârtea între degete mănua aceea, ca și cum ar fi fost singurul lucru rămas dintr-o lume dispărută. Știa că de acum e prea târziu. Că nu avea alternativă.

Se ridică. Cu încetineală, se apropie de cal. Săltă în șa. Apoi făcu un gest ciudat, îmboldi cu călcâiele burta animalului. Își luă avânt. Spre pădure, după băiețel, dincolo de capătul lumii.

Călătoriră zile întregi, spre nord, prin munți. Hervé Joncour nu știa unde se duc: dar îl lăsă pe băiețel să-l conducă, fără a mai încerca să-l întrebe nimic. Dădură peste două sate. Lumea se ascundea în case. Femeile fugeau. Băiețelul se distra ca un nebun strigând în urma lor lucruri neînțelese. Nu avea mai mult de paisprezece ani. Sufla mereu într-un instrument de trestie, de unde răsăreau cântecele tuturor păsărilor din lume. Avea aerul că face așa cel mai frumos lucru din viața lui.

În cea de a cincea zi ajunseră pe coama unei coline. Băiețelul indică un punct, în fața lor, pe drumul care cobora în vale. Hervé Joncour luă binoclul și ceea ce văzu era un cortegiu: bărbați înarmați, femei și copii, care, animale. Un sat întreg: în bejenie. Pe cal, îmbrăcat în negru, îl văzu pe Hara Kei. În spatele său oscila o lectică, închisă în cele patru laturi de stofe de culoare excentrică.

Copilul coborî de pe cal, spuse ceva și dispăru. Înainte de a dispărea printre copaci, se întoarse și rămase așa o fracțiune, încercând să găsească un gest pentru a-i spune că a fost o călătorie splendidă.

— A fost o călătorie splendidă, îi strigă Hervé Joncour.

Pe toată durata zilei, Hervé Joncour urmă, de departe, caravana. Când văzu că se oprește să înnopteze, el continuă să meargă până îi veni în întâmpinare doi bărbați înarmați, care-i luară calul și bagajele și îl conduseră într-un cort. Așteptă îndelung, apoi Hara Kei apăru. Nu-i adresă nici un semn de salut. Nici măcar nu se așeză.

— Cum ați ajuns aici, francezule?

Hervé Joncour au răspuns.

— V-am întrebat cine v-a adus aici.

Tăcere.

— Aici nu-i nimic pentru voi. E numai război. Și nu-i războiul vostru. Plecați.

Hervé Joncour scoase o mică pungă de piele, o deschise și o goli pe pământ. Pepite de aur.

— Războiul e un joc scump. Voi aveți nevoie de mine. Eu am nevoie de voi.

Hara Kei nici măcar nu privi aurul împrăștiat pe pământ.

Se întoarse și se îndepărtă.

Hervé Joncour petrecu noaptea la marginea câmpului. Nimeni nu-i vorbi, nimeni nu părea să-l vadă. Dormeau toți pe jos, lângă focuri. Erau numai două corturi. Lângă unul din ele, Hervé Joncour observă lectica, goală: fixate în patru colțuri erau colivii mici: păsări. De inelele coliviilor atârnavă minusculi clopoței de aur. Răsunau, lin, în briza nopții.

Când se trezi, văzu în juru-i toată suflarea satului pregătindu-se de drum. Nu mai erau corturi. Lectica era încă acolo, deschisă. Lumea urca în căruțe, tăcută. Se ridică, și căută împrejur, dar erau numai ochi cu o tăietură orientală, care, când se încrucișau cu ai lui, își coborau repede căutătura. Văzu bărbați înarmați și copii care nu plâneau. Văzu fețele mute pe care le are mulțimea când e o mulțime care fuge. Și văzu un arbore, pe marginea drumului. Și atârnavând de o creangă, spânzurat, băiețelul care-l adusese aici.

Hervé Joncour se apropie și rămase un timp, privindu-l ca hipnotizat. Desfăcu apoi frânghia legată de arbore, luă corpul băiețelului, îl așeză pe pământ și îngenunche lângă el. Nu reuși să-și desprindă ochii de la fața aceea. Așa că nu mai observă că satul se pusese în mișcare, ci doar simți îndepărtându-se rumoarea procesiunii, care îl atingea, urcând drumul. Nu își ridică privirea nici când auzi vocea lui Hara Kei, la un pas de el, care spunea

— Japonia e o Țară veche, știți? Legea sa este veche: zice că sunt douăsprezece crime pentru care e legal să fie condamnat un om la moarte. Și una e să-i duci cuiva un mesaj de dragoste de la propria stăpână.

Hervé Joncour nu-și desprinsese ochii de la băiețelul omorât.

— Nu avea mesaje de dragoste la el.

— El era un mesaj de dragoste.

Hervé Joncour simți ceva apăsându-i creștetul și îndoindu-i-l spre pământ.

— E o pușcă, francezule. Nu ridicăți privirea, vă rog.

Hervé Joncour nu pricepu de îndată. Apoi auzi, în freamătul procesiunii în bejenie, sunetul de aur al miilor de minusculi clopoței care se apropiau, puțin câte puțin, urcând drumul iar pe lângă el, pas cu pas, și cu toate că avea sub ochi numai pământul întunecat, putea să și-o imagineze, lectica, oscilând ca un pendul, aproape o vedea, reurcând drumul, metru cu metru, apropiindu-se, lentă, dar implacabilă, adusă de sunetul ce devenea tot mai puternic, intolerabil de puternic, mereu mai aproape, atât de aproape că îl atingeai, un vuiet de aur, chiar în fața lui, acum, exact dinaintea sa — în acel moment — femeia aceea — dinaintea lui.

Hervé Joncour își înălță capul.

Stofe minunate, mătase, toate în jurul lecticei, mii de culori, portocaliu, alb, ocră, argintiu, nici o deschizătură în cuibul splendid, doar foșnetul culorilor unduind în aer, impenetrabile, mai ușoare decât nimicul.

Hervé Joncour nu auzi nici o explozie sfâșiindu-i viața. Auzi sunetul câștigând distanță, țeava puștii îndepărtându-se de el și vocea lui Hara Kei articulând încet

— Du-te, francezule. Și să nu te mai întorci vreodată.

Numai tăcere, de-a lungul drumului. Corpul unui băiețel, la pământ. Un bărbat îngenunchat. Până la ultimele luciri ale amurgului.

Lui Hervé Joncour îi trebuiră unsprezece zile să ajungă la Yokohama. Corupse un funcționar japonez și își procură șaisprezece cartoane cu ouă de viermi de mătase, provenite din sudul insulei. Le înfășură cu fâșii de mătase și le sigilă în patru cutii de lemn, rotunde. Găsi o ambarcațiune pentru continent, și la începutul lui martie era pe coasta rusească. Alese drumul mai spre nord, căutând frigul pentru a conserva viața ouălor și a prelungi timpul care ducea la întredeschiderea lor. Traversă în etape de marș forțat patru mii de kilometri în Siberia, trecu Uralii și intră în Sankt-Petersburg. Cumpără cu aur chintale de gheață și le încarcă, împreună cu ouăle, în cala unui vas comercial direct pentru Hamburg. A fost nevoie de șase zile pentru a ajunge. Descarcă toate cele patru cutii de lemn, rotunde, și urcă într-un tren rapid spre sud. După unsprezece ore de călătorie, abia ieșit dintr-un sat care se numea Eberfeld, trenul se opri pentru a se aproviziona cu apă. Hervé Joncour privi în jur. Ardea soarele verii deasupra câmpurilor de grâu, și deasupra lumii întregi. Așezat în fața lui se afla un negustor rus: își scosese pantofii și își făcea vânt cu ultima pagină a unui ziar scris în germană. Hervé Joncour începu să-l fixeze. Observă petele de sudoare pe cămașă și broboanele care, perle, îi alunecau pe frunte și pe gât. Rusul spuse ceva, râzând. Hervé Joncour îi surâse, se ridică, își luă bagajele și coborî din tren. Reurcă în ultimul vagon, unul de marfă, care transporta pește și carne, conservate în gheață. Apa se scurgea ca dintr-un castron ciuruit de mii de proiectile. Deschise ușa, sui în vagon, luă, una după alta, cutiile de lemn, rotunde, le duse afară și le așeză pe pământ, alături de șine. Apoi reînchise ușa vagonului, se puse pe așteptat. Când trenul era gata de plecare, îi strigară să se grăbească, să urce. El scutură din cap și le făcu un gest de salut. Văzu trenul îndepărtându-se, apoi dispărând. Așteptă să nu se mai audă nici zgomotul lui. După aceea se aplecă deasupra unei cutii de lemn, smulse sigiliile și o deschise. Procedă la fel cu celelalte trei. Încet, cu grijă.

Milioane de larve. Moarte.

Era 6 mai 1865.

Hervé Joncour intră în Lavilledieu nouă zile mai târziu. Soția sa Hélène zări de departe trăsura urcând drumul flancat de arbori al satului. Își spuse că nu trebuia să plângă și nu trebuia să fugă.

Coborî până la ușa de intrare, o deschise și se opri pe prag.

Când Hervé Joncour ajunsese aproape de ea, îi surâse. El, îmbrățișându-o, îi șopti

— Rămâi cu mine, te rog.

Noaptea rămaseră trei până târziu, așezați pe pajiștea dinaintea casei, unul lângă altul. Hélène îi povesti despre Lavilledieu, și despre toate lunile petrecute în așteptare, și de ultimele zile, oribile.

— Tu erai mort.

Zise.

— Și nu mai era nimic frumos, pe lume.

În casele de țară, din Lavilledieu, lumea se uita la duzii încărcăți de frunze, și își privea propria ruină. Baldabiu găsisese câteva seturi de ouă, dar larvele mureau de îndată ce dădeau de lumină. Mătasea brută pe care reușiseră să o recupereze, de la puținele ouă supraviețuitoare, ajungea abia să dea de lucru la două din cele șapte filaturi ale localității.

— Ai vreo idee? Îl întrebă Baldabiu.

— Una, răspunse Hervé Joncour.

În ziua următoare îi anunță că ar fi construit, în acele luni de vară, parcul vilei sale. Angaja bărbați și femei din sat, cu zecile. Despăduriră colina, și-i rotunjiră profilul, făcând mai lin coborâșul. Cu arbori și tufișuri desenară pe pământ labirinturi plăcute și transparente. Cu flori din toate neamurile construiră grădini, care se revărsau ca luminișuri, ce surpriză, în inima micilor crânguri de mesteceni. Amenajară un sistem prin care apa fluviului să cadă, din fântână în fântână, până la extremitatea vestică a parcului, unde se aduna într-un mic lac, înconjurat de fânețe. La sud, în mijlocul lămâilor și al măslinilor, construiră o uriașă volieră, făcută din lemn și din fier, ce părea o broderie atârând în aer.

Munciră patru luni. La finele lui septembrie parcul a fost gata. Nimeni, în Lavilledieu, nu văzuse niciodată ceva asemănător. Se vorbea că Hervé Joncour își cheltuisese tot capitalul. Se mai spunea că se întorsese altul, poate bolnav, din Japonia. Mai spuneau că le vânduse ouăle italienilor și avea acum o avere în aur care îl aștepta la băncile din Paris. Ziceau că dacă nu lucrau la parcul său ar fi murit de foame în anul acela. Se spunea că era un escroc. Se spunea că este un sfânt. Cineva zicea: poartă ceva în spate, ca un soi de nefericire.

Tot ceea ce Hervé Joncour povesti, despre călătoria lui, a fost că ouăle s-au întredeschis într-un sat vecin cu Kolnul, și că satul se numea Eberfeld.

Patru luni și treisprezece zile după întoarcerea sa, Baldabiu șezând în fața lui, pe malul lacului, la limita vestică a parcului, i se adresă

— Mai devreme sau mai târziu, tot va trebui să-i spui cuiva adevărul.

Vorbise încet, obosit, deoarece nu credea că adevărul servise vreodată la ceva.

Hervé Joncour își înălță privirea spre parc.

Se făcuse toamnă și lumină falsă, împrejur.

— Prima dată când l-am văzut pe Hara Kei era îmbrăcat într-o tunică întunecată, stătea cu picioarele încrucișate, imobil, într-un colț al încăperii. Întinsă lângă el, cu capul rezemat de pântecul lui, era o femeie. Ochii săi nu aveau o tăietură orientală, și fața ei era fața unei fetițe.

Baldabiu îl asculta, în tăcere, până la ultimul cuvânt, până la trenul din Eberfeld.

Nu se gândea la nimic.

Asculta.

Era chinuitor să-l audă, la sfârșit, pe Hervé Joncour rostind încet

— Nu i-am mai auzit nici măcar vocea.

Și după o vreme:

— E o durere ciudată.

Încet.

— Să mori de dorul a ceva pe care n-ai să-l trăiești niciodată.

Urcară iar în parc, plimbându-se unul lângă celălalt. Unicul lucru pe care-l spusese Baldabiou a fost

— Dar de ce dracu' e așa frig porcesc?

O spusese la un anumit punct.

La începutul noului an — 1866 — Japonia în mod oficial declară licit exportul de ouă al viermilor de mătase.

În deceniul următor, Franța, singură, ar fi ajuns să importe ouă japoneze pentru suma de zece milioane de franci.

Din 1869, o dată cu deschiderea Canalului de Suez, să ajungi în Japonia nu necesita mai mult de douăzeci de zile de drum. Și mai puțin de douăzeci pentru a te întoarce.

Mătasea artificială a fost brevetată, în 1884, de un francez pe nume Chardonnet.

La șase luni după întoarcerea lui în Lavilledieu, Hervé Joncour primi prin poștă un plic de culoarea muștarului. Când îl deschise, găsi șapte foi de hârtie, acoperite de o densă și geometrică scriere: cerneală neagră: ideograme japoneze. În afara numelui și a adresei de pe plic, nu exista un singur cuvânt scris cu caractere occidentale. După timbre, scrisoarea provenea din Ostende.

Hervé Joncour o răsfoi și o privi îndelung. Părea un catalog cu urmele unor mici zburătoare, copiate cu o meticuloasă nebulă. Era surprinzător că erau dimpotrivă semne, adică cenușa unei voci arse.

Zile și zile, Hervé Joncour ținu scrisoarea la el, îndoită, pusă bine în buzunar. Dacă își schimba hainele, o muta în cele noi. Nu o mai deschise niciodată pentru a se uita la ea. Câteodată o răsucea în mână, în timp ce discuta cu vreun arendaș, sau aștepta să sosească ora de cină, așezat pe verandă. Într-o seară se apucă să o studieze contra luminii lămpii, în biroul lui. În transparența lor, urmele micilor zburătoare vorbeau cu o voce sufocată. Spuneau ceva absolut neînsemnat ori un lucru în stare să scoată din țâțâni o viață, nu era posibil să afli, și asta-i plăcea lui Hervé Joncour. O auzi venind pe Hélène. Puse pe masă scrisoarea. Ea se apropie și ca în toate serile, înainte de a se retrage, se pregăti să-l sărute. Când se aplecă deasupra lui, cămașa de noapte i se desfăcu din senin la piept. Hervé Joncour văzu că nu avea nimic, pe dedesubt, și că sânii ei erau mici și albi ca ai unei fetițe.

Timp de patru zile continuă să-și desfășoare viața obișnuită, fără a se schimba nimic în riturile prevăzătoare ale existenței sale. În dimineața celei de a cincea zile, îmbracă un elegant costum gri și plecă la Nâmes. Spuse că se va întoarce până spre seară.

În rue Moscat, la numărul 12, totul era ca înainte cu trei ani. Petrecerea nu se terminase. Fetele erau, cu toatele, tinere și franțuzoaice. Pianistul

cânta, în surdină, motive muzicale amintind de Rusia. Poate era bătrânețea, poate era vreo durere parșivă, la sfârșit nu-și mai trecea mâna dreaptă prin păr, murmurând, încet.

— Voilà.

Rămânea mut, privindu-și dezorientat mâinile.

Madame Blanche îl primi fără un cuvânt. Părul negru, lucind, fața perfectă, orientală. Mici flori albastre la degete, ca și cum ar fi fost inele. O haină lungă, albă, aproape transparentă. Picioarele goale.

Hervé Joncour se așeză în fața ei. Extrase dintr-un buzunar scrisoarea.

— Vă amintiți de mine?

Madame Blanche aprobă cu un milimetric semn din cap.

— Am din nou nevoie de dumneavoastră.

Îi întinse scrisoarea. Nu avea nici un motiv să o facă, dar o luă și o desfăcu. Privi cele șapte foi, una câte una, apoi își îndreptă ochii spre Hervé Joncour.

— Eu nu iubesc limba aceasta, monsieur. Vreau să o uit și vreau să uit țara aceea, și viața mea de-acolo, și totul.

Hervé Joncour rămase încremenit, cu palmele strângând brațele fotoliului său.

— Voi citi, pentru dumneavoastră, scrisoarea asta. Am s-o fac. Și nu vreau bani. Dar vreau o promisiune: să nu vă mai întoarceți niciodată să-mi cereți acest lucru.

— Vă promit, madame.

Ea îl privi fix în ochi. Apoi își coborî privirea pe prima pagină a scrisorii, hârtie de orez, cerneală neagră.

— Domnul meu iubit,

Citi ea

— Nu-ți fie frică, nu te mișca, rămâi în tăcere, nimeni nu va vedea.

Rămâi așa, vreau să te văd, eu te-am privit atâta, dar nu erai pentru mine, acum ești pentru mine, nu te apropia, te rog, rămâi așa cum ești, avem o noapte pentru noi, și eu vreau să te privesc, nu te-am mai văzut niciodată așa, trupul tău pentru mine, pielea ta, închide ochii, și mângâie-te, te rog,

Spuse Madame Blanche, Hervé Joncour asculta, nu deschide ochii dacă poți, și mângâie-te, sunt atât de frumoase mâinile tale, le-am visat de atâtea ori, acum vreau să le privesc, îmi place să le văd pe pielea ta, așa, te rog,

continuă, nu deschide ochii, eu sunt aici, nimeni nu ne poate vedea și eu sunt lângă tine, mângâie-te domnul meu iubit, mângâie-ți sexul, te rog, încet,

Ea se opri, Vă rog să continuați, îi spuse el, e frumoasă mâna ta pe sexul tău, nu te opri, mie îmi place să o privesc și să te privesc, domnul meu iubit, nu deschide ochii, nu încă, nu trebuie să-ți fie frică, sunt lângă tine, mă auzi?

Sunt aici, mă poți atinge, e mătasea asta, o poți atinge, o simți? E mătasea hainei mele, nu deschide ochii și vei avea pielea mea, spuse ea, citind lent, cu o voce de femeie-copilă, vei avea buzele mele, când te voi atinge prima dată va fi cu buzele mele, tu nu vei ști unde, la un moment dat vei simți

căldura buzelor mele, pe tine, nu poți ști unde dacă nu deschizi ochii, nu-i deschide, vei simți gura mea unde nu știi, deodată,

El asculta nemișcat, din buzunarul de sus al costumului gri îi răsărea o batistă albă, imaculată, poate va fi pe ochii tăi, îmi voi sprijini gura pe pleoapele tale și pe sprâncene, vei simți căldura intrându-ți în cap, și buzele mele pe ochii tăi, înăuntru, ori poate va fi pe sexul tău, îmi voi pune buzele mele, acolo, și le voi deschide coborând puțin câte puțin,

Citi ea, avea capul aplecat peste foi, și cu o mână își atingea gâtul, lin, voi lăsa ca sexul tău să-mi închidă gura, intrând între buzele mele, și împingându-mi limba, saliva mea va coborî de-a lungul pielii tale până în mâna ta, sărutul meu și mâna ta, una înăuntru și cealaltă, pe sexul tău, el asculta, ținându-și privirea fixată pe o ramă de argint, goală, prinsă în perete, pentru ca la sfârșit să-ți sărut inima, deoarece te doresc, îți voi mușca pielea sub care îți bate inima, pentru că te vreau, și cu inima între buzele mele vei fi al meu, cu adevărat, cu gura mea în inimă tu vei fi al meu, pentru totdeauna, dacă nu mă crezi deschide ochii domnul meu iubit și privește-mă, sunt eu, cine va putea vreodată să șteargă clipa care se petrece, și acest corp al meu fără mătase, mâinile tale care-l ating, ochii tăi care-l privesc,

Mai spuse ea, se aplecase spre lampă, lumina cădea peste foi și trecea prin veșmintele ei transparente, degetele tale în sexul meu, limba ta pe buzele mele, tu care aluneci sub mine, mă iei de șolduri, mă ridici, mă lași să alunec pe sexul tău, încet, cine va putea șterge aceasta, tu înăuntru meu mișcându-te lin, mâinile tale pe fața mea, degetele tale în gura mea, plăcerea din ochii tăi, vocea ta, te miști încet dar până la urmă mă doare, plăcerea mea, vocea mea,

El asculta, la un moment dat se întoarse să o privească, o văzu, vru să-și coboare privirea dar nu reuși, trupul meu sub al tău, forța ta care mă ridică, brațele tale care nu-mi îngăduie să plec, loviturile înăuntru meu, e violența dulce, îți văd ochii căutându-i pe ai mei, vor să știe cât mă vei chinui, până unde vrei, domnul meu iubit, nu există capăt, nu se va sfârși, vezi? Nimeni nu poate șterge clipa asta care ni se întâmplă, pentru totdeauna îmi voi arunca înapoi capul, strigând, pentru totdeauna voi închide ochii, desprinzându-mi lacrimile din gene, vocea mea înăuntru vocii tale, violența ta să mă ții strâns, nu mai e timp pentru a fugi sau forță pentru a rezista, trebuia să fie clipa aceasta, și această clipă este, crede-mă, domnul meu iubit, această clipă va fi, de acum înainte, va fi, până la sfârșit,

Citi ea, cu un fir de glas, apoi se opri.

Nu mai erau alte semne, pe foaia din mâna ei: ultima. Dar când o răsuci pentru a o depune pe masă, văzu pe dos câteva rânduri, încă, ordonate, cerneală neagră, în centrul paginii albe. Își ridică ochii spre Hervé Joncour. Ochii lui o fixau, și ea pricepu că erau niște ochi splendizi. Își plecă din nou ochii pe foaie.

— Nu ne vom mai vedea niciodată, domnule.

Citi.

— Ceea ce era destinat pentru noi, am înfăptuit, și o știți. Credeți-mă: am făcut-o pentru totdeauna. Sărbătoriți-vă viața la adăpost de mine. Și nu ezitați, nici o clipă, dacă servește fericirii voastre, să uitați de această femeie care vă spune, acum, fără regret, adio.

Rămase un timp să privească foaia, apoi o puse peste celelalte, lângă sine, pe o măsuță de lemn deschis la culoare. Hervé Joncour nu se mișcă. Doar că își roti capul și își coborî ochii. Se trezi fixându-și cuta de la pantaloni, abia vizibilă dar perfectă, pe gamba dreaptă, de la vintre la genunchi, neclintită.

Madame Blanche se ridică, se aplecă deasupra lămpii și o stinse. În cameră rămase lumina puțină care, din salon, traversând fereastra, ajungea până acolo. Se apropie de Hervé Joncour, își desprinse de la deget un inel din minuscule flori albastre și-l puse lângă el. Apoi străbătu camera, deschise o mică ușă pictată, ascunsă în perete, și dispăru, lăsând-o întredeschisă, în urma ei.

Hervé Joncour rămase îndelung în lumina aceea stranie, învârtind între degete un inel de minuscule flori albastre. Din salon ajungeau până acolo notele unui pian obosit: timpul se scurgea, încât aproape că nu-l mai recunoșteai.

La sfârșit se ridică, se apropie de măsuța de lemn de culoare deschisă, strânse iar cele șapte foi din hârtie de orez. Traversă încăperea, trecu fără să se întoarcă prin fața micii uși întredeschise și plecă.

Hervé Joncour petrecu anii care urmau alegând pentru sine viața limpede a unui om fără nevoi. Își trăia zilele sub tutela unei măsurate emoții. În Lavilledieu oamenii reîncepură să-l admire, deoarece vedeau în el un mod precis de a fi în lume. Spuneau că fusese așa încă de tânăr, și înainte de a pleca în Japonia.

Împreună cu soția sa Héléne își făcuse obiceiul de a merge, în fiecare an, într-un mic voiaj. Văzură Napoli, Roma, Madrid, Monaco, Londra. Într-un an se încumetară până la Praga, unde totul părea: teatru. Călătoreau fără informații și fără program. Totul îi uimea: în ascuns, chiar fericirea lor. Când simțeau dorința de liniște, se întorceau în Lavilledieu.

Dacă l-ai fi întrebat, Hervé Joncour ar fi răspuns că ar trăi așa, mereu. În el se afla inatacabila liniște a omului care se simte la locul cuvenit. Câteodată, în zilele cu vânt, cobora prin parc, până la malul lacului, unde se oprea să privească, ore întregi, suprafața apei încrețindu-se, formând figuri imprevizibile, care străluceau la întâmplare, în toate direcțiile. Era unul singur, vântul: dar în oglinda aceea de apă, păreau mii, fremătând. Din orice parte. Un spectacol. Ușor și inexplicabil. Uneori, în zilele cu vânt, Hervé Joncour cobora până la lac și petrecea ore privind-l, deoarece, desenat pe apă, i se părea că vede inexplicabilul spectacol, ușor, care fusese viața lui.

În 16 iunie 1871, în spatele cafenelei Verdun, puțin înainte de amiază, ciungul nimeri patru madanele iraționale, efect al reintrării. Baldabiu rămase înclinat deasupra mesei, cu o mână la spate, cu cealaltă strângând tacul, neîncrezător.

— Măi să fie.

Se ridică, depuse tacul și ieși fără să salute. Trei zile mai târziu plecă. li dăruie lui Hervé Joncour cele două filaturi ale sale.

— Nu vreau să mai știu de mătase, Baldabiu.

— Vinde-le, idiotule.

Nimeni nu-l putu descoase unde naiba intenționa să plece. Și ce anume voia să facă, după. El spuse doar ceva despre Sfânta Agnesa, dar niciunul nu înțelese bine.

În dimineața plecării, Hervé Joncour îl însoți, împreună cu Hélène, până la gara din Avignon.

Avea cu el o singură valiză, lucru inexplicabil și acesta. Când văzu trenul, oprit pe linie, își puse valiza jos.

— Odată am cunoscut pe unul care făcuse să se construiască o linie ferată toată numai pentru el.

Vorbi.

— Și lucru grozav, era făcută în întregime dreaptă, sute de kilometri fără o curbă. Era și un motiv, dar nu mi-l amintesc. Nu ne amintim niciodată motivele. Oricum: adio.

Nu-i stăteau în fire discursurile serioase. Iar o despărțire e un discurs serios.

Îl văzură îndepărtându-se, el cu valiza sa, pentru totdeauna.

Atunci Hélène făcu un lucru straniu. Se desprinse de Hervé Joncour și alergă după acela, până îl ajunse și-l îmbrățișă, cu putere, și în vreme ce îl îmbrățișa izbucni în plâns.

Nu plângea niciodată, Hélène.

Hervé Joncour vându la un preț ridicol de mic cele două filaturi lui Michel Lariot, un bonom care douăzeci de ani jucase domino, în fiecare sâmbătă seara, cu Baldabiou, pierzând mereu, cu o coerență granitică. Avea trei fiice. Primele două se numeau Florence și Sylvie. Dar a treia: Agnesa.

După trei ani, în iarna lui 1874, Hélène se îmbolnăvi de febră cerebrală pe care nici un medic nu reuși să o explice, și nici s-o vindece. Muri la începutul lui martie, într-o zi ploioasă.

Ca s-o însoțească, în tăcere, pe drumul care urca spre cimitir, veni tot Lavilledieu: doar fusese o femeie veselă, care nu semănase durere în jur.

Hervé Joncour puse să fie sculptat pe mormântul ei un singur cuvânt. Hélas.

Le mulțumi tuturor, repetă de mii de ori că nu avea nevoie de nimic, și se întoarse la el acasă. Dar i se păru atât de mare: și ca niciodată așa de illogic destinul lui.

Pentru că disperarea era un exces pe care el nu-l cunoștea, se aplecă asupra celor ce îi mai rămăseseră din viață și reîncepu să se îngrijească, cu invincibila tenacitate a unui grădinar la lucru, în dimineața de după furtună.

Două luni și unsprezece zile după moartea lui Hélène, i se întâmplă lui Hervé Joncour să se afle la cimitir și să găsească, alături de trandafirii pe care în fiecare săptămână îi depunea la mormântul soției, o coroniță de minuscule flori albastre. Se înclină să le privească și rămase îndelung în acea poziție, care, de departe, părea, în ochii eventualilor martori, una, de fapt, ciudată, dacă nu de-a dreptul ridicolă. Întors acasă, nu reuși să lucreze în parc, cum îi era obiceiul, ci rămase în birou să reflecteze. Nu făcu altceva câteva zile. Decât să se gândească.

În rue Moscat, la numărul 12, găsi atelierul unui croitor. Îl lămuriră că Madame Blanche nu mai trăia de ani de zile acolo. Reuși să afle că se mutase la Paris, unde devenise întreținută unui bărbat important, poate un politician.

Hervé Joncour se duse la Paris.

Îi trebuiră șase zile pentru a afla unde trăia. Îi trimise un bilet, rugându-l să-l primească. Îi răspunse că îl aștepta la ora patru în ziua următoare.

Punctual, urcă la al doilea etaj al unui elegant imobil din boulevard des Capucines. Îi deschise ușa o cameristă. Îl introduse în salon și-l rugă să ia loc.

Madame Blanche își făcu apariția într-o vestimentație foarte elegantă și foarte franțuzească. Părul îi cădea pe spate așa cum voia moda pariziană. Nu avea inele din flori albastre, pe degete. Se așeză în fața lui Hervé Joncour, fără un cuvânt. Și rămase așa, așteptând.

O privi în ochi. Dar cum ar fi făcut-o un copil.

— Ați scris-o dumneavoastră, e adevărat, scrisoarea aceea?

O întrebă.

— Hélène v-a cerut să o faceți și dumneavoastră ați făcut-o.

Madame Blanche rămase neclintită, fără a-și pleca ochii, fără a trăda o mirare cât de mică.

Apoi, ceea ce a răspuns a fost

— N-am fost eu, cea care a scris-o.

Liniște.

— Scrisoarea aceea a scris-o Hélène.

Tăcere.

— O scrisese deja când a venit la mine. Mi-a cerut s-o copiezi, în japoneză. Și eu am făcut-o. Acesta-i adevărul.

Hervé Joncour înțelese în momentul acela că ar fi continuat să audă cuvintele rostite atunci toată viața. Se ridică, dar rămase drept, în picioare, ca și cum, brusc, ar fi uitat unde se duce. Ca de departe îl ajunsese glasul Madamei Blanche.

— Voise să-mi și citească scrisoarea. Avea o voce splendidă. Și citea cuvintele acelea cu o emoție pe care nu am reușit niciodată să o uit. Ca și cum ar fi fost, într-adevăr, ale ei.

Hervé Joncour străbătea încăperea cu pași foarte înceți.

— Știți, monsieur, eu cred că ea-și dorise, mai mult decât orice lucru, să fie femeia aceea. Nu puteți înțelege. Dar eu am auzit-o citind scrisoarea aceea. Eu știu că e așa.

Hervé Joncour ajunsese dinaintea ușii. Își sprijinea mâna pe clanță. Fără să se întoarcă, spuse încet

— Adio, madame.

Nu se mai văzură vreodată.

Hervé Joncour mai trăi încă douăzeci și trei de ani, cea mai mare parte senin și sănătos. Nu se mai îndepărtă de Lavilledieu, nu-și mai părăsi, niciodată, casa. Își administra cu înțelepciune averile, și asta îl scutea de orice muncă, în afara grijii pe care o purta propriului parc. Cu vremea începu să-și îngăduie o plăcere pe care înainte și-o interzisesse: celor care veneau să-l caute, le povestea despre călătoriile sale. Ascultându-l, oamenii din

Lavilledieu cunoșteau lumea și copiii descopereau ce erau minunățiile. El povestea încet, contemplând în aer lucruri pe care ceilalți nu le zăreau.

Duminica venea în sat, pentru Liturghia mare. O dată pe an făcea turul filaturilor pentru a atinge mătasea abia născută. Când singurătatea îi strângea inima, cobora la cimitir, pentru a vorbi cu Hélène.

Restul timpului și-l consuma într-o liturghie de obișnuințe, care reușeau să-l apere de nefericire. Uneori, în zilele cu vânt, cobora până la lac și petrecea ore privind-l, deoarece, desenat pe apă, i se părea că vede inexplicabilul spectacol, lejer, care fusese viața lui.

(„Seta”, 1996)

SFÂRȘIT